

Ekonomi utan ekosystem?

Hur naturens tjänster bidrar till ekonomi och samhälle

Analys- och diskussionsövning (ca 20 min)

Uppgiftsbeskrivning

Denna övning går ut på att låta eleverna undersöka hur ekonomin är beroende av naturens resurser och ekosystemtjänster. De ska koppla arter till olika ekonomiska sektorer och diskutera vad som händer med samhället och ekonomin om arterna försvinner.

BAKGRUND

Ekonomin och samhället är beroende av naturen. När naturen bidrar med ekosystemtjänster såsom pollinering, rening av vatten, matproduktion eller skydd mot översvämningar handlar det ofta om "gratistjänster" som samhället annars skulle behöva betala för. När naturen försämras kan det leda till ökade kostnader och sämre livskvalitet (t.ex. dyrare mat, sämre vattenkvalitet, smutsigare luft, färre jobb, mer skador). Vissa menar därför att vi borde sätta ett pris eller tydligare värde på naturens tjänster för att synliggöra deras betydelse och undvika att de förbises i ekonomiska beslut.

1. Dela in eleverna i grupper om 2–4 elever per grupp, och ge varje grupp en art eller artgrupp från spelet.
 - a. Tips på bra artgrupper att jobba med i denna övning: bin, fjärilar, svampar, barrträd, palmer, mossor, fiskar, fåglar, gräs, kaktusar och skalbaggar.
2. Låt grupperna skriva upp vilken/vilka ekonomiska sektorer deras artgrupp kan kopplas till. Exempel:
 - a. Livsmedel (mat, dryck, fiske, jordbruk etc)
 - b. Industri (skogsråvara, byggmaterial)
 - c. Energisektorn (skogsråvara)
 - d. Turism och friluftsliv (naturupplevelser, fiske, vandring etc)
3. Låt sedan grupperna skriva ner minst två ekosystemtjänster (se infoboxen på nästa sida) som deras art/artgrupp bidrar med (t ex pollinering, mat, vattenrening, nedbrytning, skadedjurskontroll, näringskretslopp, koldioxidupptag, fröspridning, syreproduktion, livsmiljö för andra arter, etc).
4. Låt nu grupperna diskutera:
 - a. Vad händer med samhället, ekonomin och människor om många arter i artgruppen försvinner eller minskar i bestånd? Hur påverkas t ex priser, jobb, hälsa, natur och tillgången på mat?
 - b. Vilka måste betala kostnaden om ekosystemtjänsterna försvinner? (T ex konsumenter, företag, kommunen, staten)
 - c. Vilken ekonomiska sektor är mest sårbar och varför?

5. Be till sist varje grupp kort redovisa sin art/artgrupp, vilken/vilka ekonomiska sektorer den är kopplad till, och hur ekonomin påverkas om arten försvinner eller beståndet av minskar kraftigt.

INFOBOX: Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de nyttor som naturens ekosystem bidrar med och som är viktiga för människors hälsa, välfärd och överlevnad. De brukar delas in i fyra kategorier:

1. **Försörjande ekosystemtjänster**
– t ex mat, dricksvatten, virke, bioenergi och medicinska resurser
2. **Reglerande ekosystemtjänster**
– t ex pollinering, klimatreglering, vattenrening och översvämningsskydd
3. **Kulturella ekosystemtjänster**
– t ex rekreation, friluftsliv, naturupplevelser och kulturarv
4. **Stödjande ekosystemtjänster**
– t ex fotosyntes och näringskretslopp (som ligger till grund för alla andra ekosystemtjänster)

Tips till läraren

Beroende på vilket ämne du undervisar i (geografi/samhällskunskap/ekonomi) kan du koppla diskussionen till att också omfatta hur olika lagar, skyddade områden, kvoter, skatter och subventioner kan påverka en eller flera arters bestånd och fortlevnad.

Bonusuppgift

Låt eleverna fokusera på en av de ekosystemtjänster som de identifierat att deras art bidrar med, och låt de diskutera:

- Hur kan samhället "ersätta" den om den försvinner?
- Vad skulle det kosta?
- Är det ens möjligt att ersätta fullt ut?

Syftet med övningen

Att förstå hur ekonomi och samhälle är beroende av naturen, och att träna på att koppla arter och ekosystemtjänster till marknader, kostnader och sårbarhet i samhället.

